

Symposium Bijen, bermen en biodiversiteit

9 en 10 juni 2017 in Frederiksoord en Diever

Georganiseerd door IVN Westerveld

Ons doel is de leefomstandigheden van alle soorten bijen te verbeteren. We leggen de nadruk op de rol die bloemrijke wegbermen hierbij kunnen spelen.

Speciale gast

Onze inspirator en *keynote speaker* is de internationaal vermaarde onderzoeker en hommelmkenner Dave Goulson, hoogleraar biologie aan de Universiteit van Sussex. Hij zet zich in voor behoud van de bijen in binnen en buitenland.

Goulson schrijft voor een breed publiek. Twee van zijn boeken zijn in het Nederlands vertaald: *Een verhaal met een engel* (2014) en *Geroezemoes in het gras* (2015). Zie voor meer informatie: www.sussex.ac.uk/lifesci/goulsonlab www.bumblebeeconservation.org

Het is stil in de berm

Het gaat slecht met de bij. Daarvoor is niet één simpele oorzaak aan te wijzen. Bloemrijke graslanden en bloeiende bermen maken plaats voor bebouwing en verharding, voor strak gemaaide wegbermen en eenvormige weilanden. Op zulke bloemloze plekken kunnen bijen, hommels en andere insecten niet meer leven.

Daarnaast worden bijen en hommels zwaar getroffen door middelen die boeren en burgers gebruiken voor gewasbescherming en onkruidbestrijding. Deze gifstoffen zijn terug te vinden in de nectar en het stuifmeel van de bloemen.

Zo gaat het weer zoemen

Bloemrijke wegbermen vormen een netwerk waarin bijen en hommels kunnen leven. Het zijn de routes waarlangs bijen zich kunnen verplaatsen tussen de overgebleven bloemrijke gebieden: tuinen, velden, overhoekjes en natuurgebieden.

Bermbeheer voor biodiversiteit

Bio- betekent leven en *-diversiteit* staat voor afwisseling, verscheidenheid, soortenrijkdom. Om te kunnen leven hebben bijen en hommels een continu aanbod van nectar en stuifmeel nodig. Het is dus belangrijk voor ze dat er van lente tot nazomer bloemen in bloei staan. En dat bereik je als er veel verschillende soorten planten in de berm groeien.

Bijen, bermen en biodiversiteit

Programma vrijdag 9 juni

Locatie: Koloniecentrum (voorheen Inforum) Frederiksoord

- 09.30 Inloop met koffie of thee
- 10.00 Opening door **Rikus Jager**, burgemeester gemeente Westerveld
- 10.10 **Karin Steijven** en **Arjen Strijkstra**, Hogeschool Van Hall Larenstein
Bijen en biodiversiteit in Noord-Nederland.
- Lezing
- 10.45 **Mark Ronda**, provincie Drenthe, afdeling ecologie
Drentse bermen, meer dan gras?!
- Lezing
- 11.20 Pauze**
- 11.50 **Parallelsessies**
- Lezing** **Menno Reemer**, EIS Kenniscentrum Insecten / Naturalis
Op weg naar een Zuid-Hollands bijenlandschap.
- Lezing** **Jojanneke Bijkerk**, Cruydt-Hoeck
Meer wilde bloemen voor meer wilde bijen, hoe pak je dat aan?
- Lezing** **Frans van Alebeek**, Vogelbescherming
Bloemrijke akkerranden voor al uw biodiversiteitsproblemen?
- Excursie** Maatschappij van Weldadigheid, Koloniehof.
- 12.30 Lunch**, gelegenheid tot netwerken op de bijenmarkt
- 13.25 **Sonne Copijn**, De Bijenkoningin
Theaterverhaal Door het oog van de bij.
- 13.50 **Dave Goulson**, Universiteit van Sussex, Verenigd Koninkrijk
Why are bees so fascinating and what can we do to keep them alive.
Vragen, discussie
- Lezing
- 14.50 Pauze**
- 15.30 **Parallelsessies**
- Lezing** **Nick van Eekeren**, Louis Bolk Instituut
Klaver in de wei voor de bij.
- Lezing** **Nils van Ligten**, ecologisch hovenier Klavertje Vier
Ecologisch beheer van bermen.
- Lezing** **Joop Verburg**, Natuurvereniging Zuidwolde
Weg van wilde bijen ... Hoe vertel ik over hun leven en hun leefgebied?
- Excursie** Maatschappij van Weldadigheid, Koloniehof
- 16.10 Afsluiting
- 16.30 Meet-and-greet met een hapje en een drankje

Zet de berm in bloei voor de bij

Programma zaterdag 10 juni

Locatie: Scholengemeenschap Stad & Esch, locatie Diever

- 9.30 Inloop met koffie of thee
10.00 Opening door **Homme Geertsma**, wethouder gemeente Westerveld
10.15 **Eerste ronde met keuze uit verschillende programmaonderdelen**

Excursie Per bus naar de **Cruydt-Hoeck** in Nijeberkoop
Bezoek aan de tuinen en uitleg over verzamelen van wildeplantenzaden.

Lezing **John T. Smit**, EIS Kenniscentrum Insecten/Naturalis
Dwingelderveld laatste refugium voor bijzondere heidebijen.

Lezing **Thijs Gerritsen**, Cruydt-Hoeck
Bijen in stedelijk gebied.

Excursie **Diliana Welink**
Bijen in de bermen rond Diever.

Workshop **Mathijs ter Bork**, IVN Noord
Train de trainer: bijenlessen voor leerkrachten basisonderwijs.

Workshop **Ans Lutgerink**, IVN Westerveld
Zet de berm in bloei voor de bij, hoe en waar.

Korte film **Marijke de Bie**, beeldend kunstenaar en initiator
Elfsteden Bijenlint Fryslân, met een toelichting van de bedenker.

Wilde bij

12.15 **Lunch**

13.30 **Tweede ronde met keuze uit verschillende programmaonderdelen**

Excursie Per bus naar de **Cruydt-Hoeck** in Nijeberkoop
Bezoek aan de tuinen en uitleg over verzamelen van wildeplantenzaden.

Workshop **Guido Nijland**, IVN Westerveld
Wat vertellen grassen over onze bermen.

Lezing **Tristan da Graça**
Bijen in stedelijk gebied.

Excursie **Diliana Welink**
Bijen in de bermen rond Diever.

Workshop **Mathijs ter Bork**, IVN Noord
Train de trainer: bijenlessen voor leerkrachten basisonderwijs.

Workshop **Ans Lutgerink**, IVN Westerveld
Zet de berm in bloei voor de bij, hoe en waar.

Korte film **Marijke de Bie**, beeldend kunstenaar en initiator
Elfsteden Bijenlint Fryslân, met een toelichting van de bedenker.

Cruydt-Hoeck

15.30 Afsluiting en meet-and-greet met een hapje en een drankje

Opgave

Opgave voor symposium kan via:
www.ivn.nl/afdeling/westerveld

Kosten

Deelname 9 juni:

€ 65,00 (zakelijk) of € 20,00 (privé)

Deelname 10 juni:

€ 25,00 (zakelijk) of € 15,00 (privé)

Deelname beide dagen:

€ 85,00 (zakelijk) of € 30,00 (privé)

Over IVN Westerveld

Wij zijn onderdeel van het landelijke IVN, een vrijwilligersorganisatie voor natuureducatie en duurzaamheid. Ons uitgangspunt is dat het laten beleven van de natuur zowel de betrokkenheid bij de natuur als het duurzaam handelen stimuleert.

Met dank aan

- Gemeente Westerveld
- Prins Bernhard Cultuurfonds
- Fonds NME
- Provincie Drenthe
- Dinamo Fonds
- Rabobank Zuidwest-Drenthe
- IVN Drenthe
- Landschapsbeheer Drenthe
- Hans Punter tekst en vorm

Voor wie

- Mensen met interesse voor het thema bijen en/of bermen en/of biodiversiteit.
- Personen die zich beroepsmatig bezighouden met openbaar groen; gemeenten, waterschappen, provincies, boermarken, natuurbeheerders.
- Mensen die als vrijwilliger actief zijn bij natuur- en duurzaamheidsorganisaties.
- Buurtverenigingen van de verschillende dorpskernen die de bermen in beheer hebben.
- Politici en bestuurders met Ruimtelijke Ordening in portefeuille, leden van gemeenteraden, provinciale staten of Tweede Kamer.
- Leden van IVN Westerveld en omliggende IVN-afdelingen, waaronder excursieleiders die bijenexcursies in de eigen omgeving gaan organiseren.
- Docenten aan basisonderwijs, voortgezet onderwijs, hogeschool of universiteit.

Adressen locaties

- Vrijdag 9 juni:
Koloniecentrum (voorheen *Inforum*)
Maatschappij van Weldadigheid
Majoor van Swietenlaan 1
8382 CE Frederiksoord
- Zaterdag 10 juni:
Scholengemeenschap Stad & Esch, locatie Diever
Westeres 7
7981 BC Diever